

ипоѓакон Григориј

ДИЈАЛОГ

текстот претставува
предговор кон книгата
Школа за исихазам
на Струмичкиот
Митрополит г. Наум

на крстот не видовме Бог, туку
Љубов

Премин, јули 2004

uTopu

Застапување и исцитување - йоместитување на границите на йостоечкото йреку дијалогот

Го губиме внатрешното чувство за поврзување во една повисока Целина.

Потребно е уништување на една севкупна историска илузија, израз на мошне длабока човечка стварност, дека светот е создаден од одвоени, неповрзани сили (делови). Кога ќе отстапиме од оваа илузија, тогаш можеме да изградиме организации (кои нешто договараат - Нишки ли? договори ли?) кои учат, во кои се негуваат нови и проширени модели на мислење, организации во кои е ослободен колективниот стремеж - каде што луѓето непрестајно учат како да учат. Ова зависи од менталните модели¹⁾ - начинот на којшто размислуваме - дејствуваме.

Менталните модели може да бидат прости воопштувања, како што е на пример: 'на луѓето не треба да им се верува'. Многу е важно да се сфати дека менталните модели се активни - тие го обликуваат начинот на кој дејствуваме. Ако веруваме дека не треба да им веруваме на луѓето, дејствуваме различно од тоа кога би верувале дека треба да им веруваме. Многу причини за несоработка во организациите (хоризонталниот дел од Крстот Христов²⁾) лежат во менталните модели кои длабоко се вкоренети во традицијата. Занемарувањето на менталните модели ги поткопува напорите во правец на изградба на системско мислење (дијалог) кое што цели да изгради група која ќе размислува генеративно и што е најважно Заеднички. Целта е дијалогот да се користи како двигател за решавање на проблемот. Здрави 'организации' на Црквата во иднина ќе бидат оние кои ќе можат да ги систематизираат начините во правец на спојување на Телото Христово (народот) за да се развијат најдобрите можни ментални модели заради соочување со која било ситуација. Со отвореност и заложба на сите, се создава длабоко уверување дека процесите на донесување на одлуки можат да се трансформираат доколку луѓето можат

¹⁾ Или во крајна инстанца - нивото, од трите степени (Очистување, Просветлување и Обожување) на коешто се наоѓаме

²⁾ Аголот (оранс) на раширување на нашите раце за другите - за ближните. Замислете Бог организациски да дојдеше. Но, на крстот "не видовме Бог", туку Љубов.

Премин, јули 2004

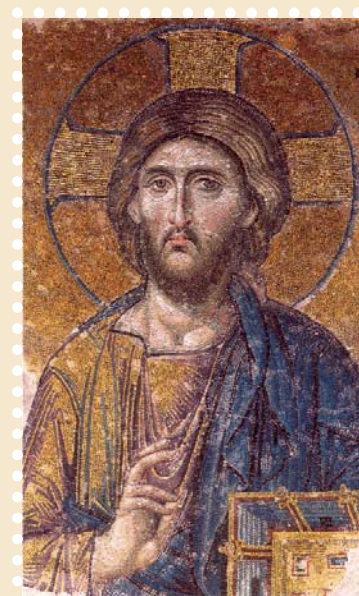
Премин, јули 2004

(станат способни), да ги изнесат на површина и продуктивно да се разгледуваат 'различните погледи на светот'. Моментот на разгледување на некое прашање е клучен момент кој се разделува во два правци - дискусија (негативен метод) и дијалог - (позитивен / развоен метод). Дискусијата е застапување, натпревар, убедување, што пак доведува до дијалектика - истражување на опции, за што подоцна преминува во дебата „логичкото“ бранење на ставовите - крајно дегресивен метод. Вториот правец на разгледувањето е суспензија на претпоставките, внатрешно слушање на себеси, прифаќање на разликите од другите - градење на меѓусебна доверба, што пак е основа за проверка на своите ставови на заеднички „терен“ со другите. Градењето на меѓусебна доверба и заеднички терен е целниот градиент, односно металог (разговор над сферата на логиката) - размислување и чувствување како целата група. Потребно е дефинирање на заеднички именител кој ќе се користи како правец на изнесување на претпоставки за важните прашања. Сè додека секоја страна разумно и мирно го застапува своето мислење е добро, но ако малку остро дури и слепо се држи за ставовите, позициите стануваат сè поригидни. Застапувањето без испитување³⁾ создава уште повеќе застапување. Дури, постои и системски архетип кој го опишува она што следи и се нарекува ескалација, а тоа е иста структура како онаа во трката по наоружување помеѓу две воени сили коишто гледаат опасност една во однос на друга. Што поревносно ги изнесува своите ставови индивидуата А, тоа поголема опасност е за индивидуата Б. Како резултат на тоа, индивидуата Б почнува да ги изнесува своите ставови поостро. Потоа, индивидуата А своите противаргументи ги дава уште поостро. И така натаму. Ескалациите се толку многу страшни, така што подоцна се избегнува јавно да се кажуваат разликите во идеите и мислењата, што е квази-прогресивно. Настапува ефектот на топка снег - зајакнување на застапувањето, коешто може да се спречи со поставување на неколку прашања, во обидите да се воспостават услови за дијалог. Едноставни прашања како што се: 'Што е тоа што те доведува до таа позиција?', 'Можеш ли да ми го илустрираш своето сфаќање?', 'Можеш ли да ми дадеш некои податоци или искуства со коишто ќе ги поткрепеш своите гледишта? Тоа се елементи на испитување во дискусијата кои се релевантни за дијалогот и за процесот на тимско (συναξις) донесување на

³⁾ на желбите на ближниот

одлуки. Но, кога се комбинираат застапувањето и испитувањето, целта веќе не е 'да се победи во расправата', туку да се пронајде најдоброто решение во „расправата“. Ова го покажува начинот на кој ги користиме податоците и како го откриваме резонирањето - од таа страна на апстракцијата. На пример, кога оперираме во чисто застапување на нешто, тежееме селективно да ги користиме податоците, изнесувајќи ги само оние коишто ја потврдуваат нашата позиција. Кога го објаснуваме резонирањето, од другата страна на нашата позиција, изнесуваме само онолку резонирања колку што е доволно за да го „контролираме“ случајот, а ги избегнуваме оние области за кои мислиме дека нашата позиција има слабости. Наспроти тоа, кога и застапувањето и испитувањето се за една Повисока Цел, еднакво сме отворени и кон податоците што го потврдуваат и кон оние што ги негираат нашите гледишта, бидејќи нас навистина нè интересира да ги пронајдиме грешките во нашите гледишта. Слично на тоа, го изложуваме и нашето резонирање и ја бараме грешката во него, а се обидуваме да го разбереме и „туѓото“ резонирање. Идеалот на комбинирање на застапувањето и испитувањето е предизвик. Идеалот може да биде многу тешко остварлив, доколку се работи во услови на „јакко“ политизирана организација⁴⁾, која не е отворена кон испитување (отвореност кон „туѓото“ гледиште). Доколку пак се најдат трпението и истрајноста, кои се неопходни за врамнотежување на пристапот, решението ќе биде квалитативно подобро, запазувајќи ја волјата на другиот. Тогаш како 'организација' (Црква) доаѓаме до состојба на високоенергетски интеракции со редуцирани судири. За жал, последицата на спротивното, често доведува до поларизирање (перпетуален круг на агresiја) или до изумирање на дискусијата и ме остава чувството за Заедница, којашто навистина ја посакував.

⁴⁾ од другата страна на учесниците преговарачи

Хипотетички,⁵⁾ сега, многу често реагирам на разликите во гледиштата, така што ја прашувам „другата страна“ како дошла до своите гледишта или уште повеќе да ги објасни за да ги разберам. Сега почнувам да навлегувам во втората фаза, која преставува изнесување на моите гледишта и барање од „другите“ да ги испитаат моите гледишта. Иако сум сè уште нов во дисциплината на врамнотежување на застапувањето и испитувањето, резултатите се прекрасни. Стана очигледно, и тоа се повторува, кога постои застапување и испитување постои и многу повеќе веројатност дека ќе дојде до креативни резултати. На некој начин кога двајца луѓе оперираат во чисто застапување, резултатите се предодредени - ултра апокалиптични. Ќе победи или индивидуата А или индивидуата Б, или и двајцата едноставно ќе ги задржат „своите“ гледишта. И во таков случај на поларизација ...освен ѿоа, меѓу вас и нас ѿос-ѿои голема бездна... (Лука, 16; 26). Се појавува дефанзивна рутина на своите ставови: *не јас Госѿоди - Ева го сѿори ѿоа. А гревот е несаќање да се излезе од самоидентитетот. Кога постои застапување и испитување, овие ограничувања не постојат, исчезнуваат. Со поединечната (засебната) отвореност кон испитувањата на гледиштата, индивидуите А и Б овозможуваат откривање на потполно нови гледишта во сферата на надлогиката. *Нова зајовед ви давам, да се љубиѿе еден со друг; како Јас шѿѿо ве возљубив, ѿаќа и вие да се љубиѿе еден со друг. По ѿоа ќе ве ѿознааѿи сѿѿе дека сѿѿе Мои ученици, ако имаѿе љубов ѿо меѓу себе* (Јован, 13; 34 - 35). Дотолку повеќе што Црквата не е мноштво од лица во нивната лична издвоеност.*

Процесот на визионирање⁶⁾ претставува посебен вид - процес на испитување на различните идеи и предлози. Тоа е испитување на иднината којашто навистина саќае да ја постигнеме. Ако тоа стане процес на чисто застапување, само на своите ставови, како резултат, во најмала рака нема да добиеме складност и предаеност. Пристапувањето кон визионирање како процес на

⁵⁾ Овој дел е како навистина треба да се преговара - како на Вселенски Собор или во крајна инстанца - како пред Христа - на Тајна Вечера или: Не знам? Христос - знае.

⁶⁾ Визијата е резултат на процесот на визионирање

испитување не значи дека морам да отстапам од својот поглед. Напротив, за да се создаде Визија потребни се јаки застапници на „своите“ тези. Но, застапници коишто со испитувањето на „туѓите“ тези (визии) дозволуваат визијата да се развие, да стане „поголема“ од нашите поеднични визионирања.

Визијата⁷⁾ може да изумре⁸⁾ заради тоа што луѓето се обесхрабрани од нејзиното споро имплементирање во реалноста (скоро беше спорот меѓу Атина и Цариград). Овде треба да внимаваме да не се поставиме над авторитетот Божји, во желбата да направиме нешто, сами од себе, ќе навлеземе во папството, кое пак е неверливо кон силата Божја а надежно кон силата на човечките системи. Неопходно е, значи, да расте јасноста на визијата што ја создаваме. Односно да оставиме на Бога да ги дозволи растот, свеста и јазот меѓу визијата и тековната реалност. Вкоренетите ментални модели ќе се воспротиват, ќе прават отпор на промените. Старите естетски сили се присутна инертност и самодоволност на умот - го турќаат кон „растење“ во старото. Промените можат да протечат единствено од системското размислување. Сè додека доминантните претпоставки не се изнесат на видело, не се отворат и

Наспроти тоа, кога и застапувањето и испитувањето се за една Повисока Цел, еднакво сме отворени и кон податоците што ги потврдуваат и кон оние што ги негираат нашите гледишта, бидејќи нас навистина нè интересира да ги пронајдиме грешките во нашите гледишта. Слично на тоа, го изложуваме и нашето резонирање и ја бараме грешката во него, а се обидуваме да го разбереме „туѓото“ резонирање.

разгледаат, не постои причина да се очекува дека менталните модели ќе се променат и мала е користа од системското размислување. Ќе се пројави конзистентна погрешна проценка и конзистентно тонење во точките каде што нема покајание, каде што нема враќање, а чии се тие точки и сили знаеме.

Секој човек со чинот на отстапување од врамнотежување на волјата на „другиот“ избира смрт. Лојалноста на секој треба да биде насочена кон Заедничката Визија којашто ја инспирираше Христос, односно кон идејата дека би можеле да бидеме слободни.

⁷⁾ за Литургиско и канонско единство

⁸⁾ *Да не судам - но Госѿод ги ѿознава срцаѿи на сѿѿе - но добро е меѓу вас да има и расѿравии за да се одвојаѿи ѿодосѿѿојниѿе*

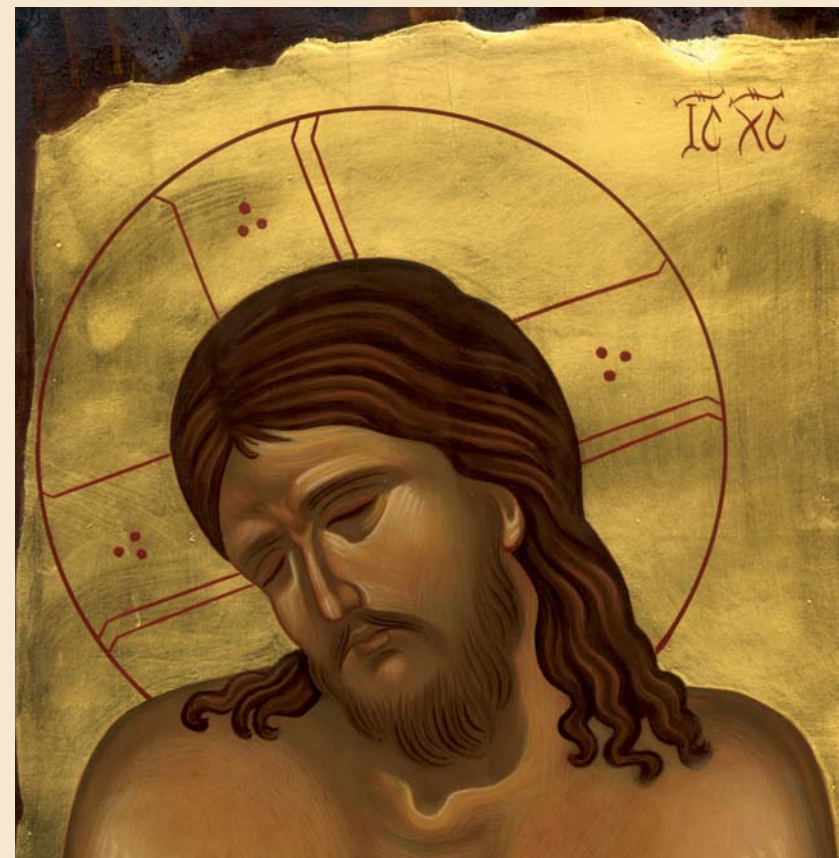
Оваа Визија треба да биде толку јака бидејќи никој не може да се откаже и да се врати во ропство. И тоа се бара лојалност кон слободата како на Спартаковата армија. Имено, после долга борба и опсада, Спартаковата армија го „губи случајот“, и сè што треба е - да се предаде Спартак, а за возврат сите ќе бидат „ослободени“, по милоста на римската легија, бидејќи Римјаните не го знаат Спартак. После долга пауза, станува еден од поразената Спартакова армија и вели: „Јас сум Спартак.“ Потоа човекот кој стоеше покрај него, станува и исто така вели: „Не, јас сум Спартак.“ Човекот до него станува и кажува: „Не, јас сум Спартак.“ Не е важно дали приказната е апокрифна или не - таа демонстрира длабока вистина. Секој човек со станувањето избира „смрт“. Но лојалноста на Спартаковата армија не е како кон човек. Бидејќи, првата од двете најголеми заповеди е: *Чуј Израиле: 'возљуби Го Госиода својои Боѳ со сеио свое срце со сеио своја душа и со сиои свој разум', а виѳоратиа е слична на неа: 'возљуби ѳо својои ближен како себеси'.*

Визијата навистина е заедничка, кога вие и јас имаме слична слика и кога сме предадени на тоа заеднички да ја имаме, а не секој од нас посебно да ја има. Кога луѓето навистина имаат заедничка визија, тие се поврзани, споени со заедничката визија.

Дисциплината на градење заедничка визија не може да започне без поттикнување на личните (поединечните) визии. Значи тоа е процес на движење од лични до заеднички визии. Корисна метафора за заедничка визија е тродимензионалната слика. Ако ја пресечете сликата на неколку делови, секој дел го покажува само делот од целата слика.⁹⁾ И ако и понатаму се дели сликата, без разлика на колку мали делови, секој дел ја прикажува целата, недопрена слика. Слично на тоа, кога група луѓе има споделена визија на организацијата (Синодот), секој од нив ја гледа сопствената слика на организацијата (епархијата). Сите тие се одговорни за целината, а не само за својот дел. Во тој момент на донесување на одлуката (заедничката визија), личниот дел престанува, а почнува да важи Заедничкиот (на Синодот). Жртвата е доброволно прифаќање - коешто го разликува мачеништвото од суицидот (погрешна

⁹⁾ Јас можам да предлагам безброј решенија, идеи, визии ..., но после донесувањето на одлуката на Синодот - тоа го сметам за врв на сè, моето тука престанува, а од љубов кон ближните, понатаму нема размислување за нешто што се одлучило во процесот на одлучување - се донесе одлука - доброволно ја прифаќам.

примена на кривичното право). Потребна е одлука според слободната волја - елементот на доброволно прифаќање и тука е дистинктивноста меѓу мачеништвото и агесијата врз еден народ. Мачеништвото, според Калистос Вер, не значи само страдање, туку самонудење. Маченикот се нуди (со прифаќање на одлуката на синодот како конечна) самиот и со тоа ја менува смртта во жртва. Вистинските маченици не ја примаат казната со каков било гест на самоволие и агресивна провокација. Инаку, страдањето само по себе е зло. За некои луѓе ефектите од страдањето се потполно деструктивни, во смисла на деструктивно мачеништво, ги доведуваат до огорченост и до очај. Како такво, не можеме да кажеме дека е благословено од Бога. ... *Така и сега тиѳе молам да им зајоведаш на некои да не ѳројоведаш друѓо учење, ниѳиу да се занимавааш со басни и бескрајни родословија, коиѳиѳо ѳредизвикувааш ѳовеќе расѳрваши оѳколку расѳоредби Божји ѳо вератиа.* (1 Тим. 1; 3 - 4)

Христос (икона), монахиња Параскева; Велјуса 2003 г.

Или, накратко, во вистински врамнотежена организација (Црква), неговите членови, ќе направат сè за да „играат според правилата“, било тоа да се формални или неформални. Дистинктивноста на врамнотежените организации се согледува во тоа што членовите се предадени, внесуваат енергија, ентузијазам и восхитеност, а како рефлексija на таквите интерни односи - Црквата не губи енергија за решавање на непотребни проблеми. Групата луѓе коишто се предадени кон заедничката визија прават голема сила. Инаку, што всушност е Заедницата? Тоа е група луѓе коишто одлучиле меѓусебно, искрено да комуницираат. Тие можат да го постигнат и она што, наизглед, е невозможно.

Сега, тековно, Црквата - губи енергија за решавање на непотребни проблеми - народот е промашен - соблазнет, или хипотетички, денес да беше Страшниот Христов Суд, како ќе се оправдам пред Христа доколку сум промашил, агресивно испровоцирал, цел еден народ (Црква) - *Но сум ѝроиив џебе, заишо ја осџави својата ѝрва љубов. Сџомни си од каде си ѝаднал, и ѝокај се, и врши џи ѝоранешнише дела ...* (Отк. 2; 4 - 5)

Имено, после долга борба и опсада, Спартаковата армија го „губи случајот“, и сè што треба е - да се предаде Спартак, а за возврат сите ќе бидат „ослободени“, по милоста на римската легија, бидејќи Римјаните не го знаат Спартак. После долга пауза, станува еден од поразената Спартакова армија и вели: *Јас сум Спартак*. Потоа човекот кој стоеше покрај него, станува и исто така вели: *Не, јас сум Спартак*. Човекот до него станува и кажува: *Не, јас сум Спартак*. Не е важно дали приказната е апокрифна или не - таа демонстрира длабока вистина. Секој човек со станувањето избира „смрт“.

А проблемите не се сегашни, но од почетокот се, идеја, „никулец“, кој се развиваше, не се исповедаше, не се очисти - но се разви во идеја водилка - напуштање на првата љубов prohibita - постанување духовна аристократија - сџомни си од каде си ѝаднал. И друго Писмо пак вели: *Ќе ѝољеднаѝ на Оној, коџо џо ѝрободија*. А, како што вели мојот духовен отец: „Епископскиот чин е состојба на срцето, не е позиција, уште помалку институција.“ *А целиа на заџоведџа е: љубов од чистио срце, добра совесџи и нелицемерна вера. Некои оѝкако не џи ѝосџиџнаа ѝше работѝи, се оддадоа на ѝразнословија, сакајќи да бидат учѝишли ѝо Законѝи, но не*

разбираат ни ишо зборуваат нишу ишо уѝврдуваат.
(1 Тим. 1; 5 - 7)

„Оној што не успева да го турне духовниот отец, се одмаздува, предизвикувајќи пад на духовното чедо. Името му е *клеветник*.“ ‘Предизвикот’ беше желба за световна слава. *Тие излегоа од нас, но не беа наши; бидејќи ако беа наши, ќе осџанеа со нас; но се јавија, за да се знае дека не се сѝше наши* (1 Јов. 2; 19)

По правило тоа се негативни визии (што би било ако сите посакаме да станеме Епископи...?) од неколку причини - прво, енергијата што може да се искористи за изградба на нешто ново се свртува (насочува) кон „спречување“ на нешто што не сакаме да се случи. Сега нашата енергија е насочена кон спречување, наместо кон изградба на нешто ново - принос на чисти души пред Бога. Но негативните визии се краткорочни, сè додека не се заврти кругот на доминото што сме го турнале од левата страна и не нè удри од десната страна - не очекувајќи.

Одеѝе и научеѝе се ишо значи: ‘милосѝи сакам, а не жрѝва’. Милосѝа ја заобиколивѝе - не ја почитувајте волјата на овој народ, по расаган,¹⁰⁾ да го идентификувате онака како што самиот се нарекува - *а сеџа каква е оваа ‘жрѝва’* (Мат. 9; 13) - вели Господ. А требаше, едноставно без многу теолошки експликации, наградата да се добие според зборовите Христови: *И кој најош еден од овие мали само со чаша сѝудена вода како Мој ученик, висѝина ви велам, нема да ја заџуби својата награда* (Мат. 10; 42). И ништо повеќе. Нема од нас да се бара што сме постигнале во животот, туку колку сме го искористеле талантот - со кинетичко кружно движење на молитвата во умот, сме се повратиле во состојбата на голотија пред падот. Рекогнацијата на падот се здобива преку „умирање“ - *regresus ad infinitum* (спуштање на умот до инверзија на световните вредности) и здобивање на сите елементи од Целомудреноста.

Како сумариум, да разгледаме, какви се нивоата на промени кај луѓето. Замислете дека е потребно воведување промени на четири нивоа кај секој човек: знаење, ставови, индивидуално однесување - за да преминеме кон однесување на групата - Заедницата. Да ги разгледаме двете димензии, преставени на апсцисата

¹⁰⁾ шпански: нема да мине - повик за најстар отпор против фашистите (лозунг на Шпанската револуција)

(кратко и долго време на воведување) и ординатата (мала и голема тежина на воведување на промените).

Промените,¹¹⁾ за да настанат, треба да се подготват, појават и формираат како:

- ☞ Промени во внатрешната структура;
- ☞ Промени во надворешната структура;
- ☞ Промени во однесувањето - на тие што ги подготвуваат промените - којашто промена, пак, ги содржи сите три промени.

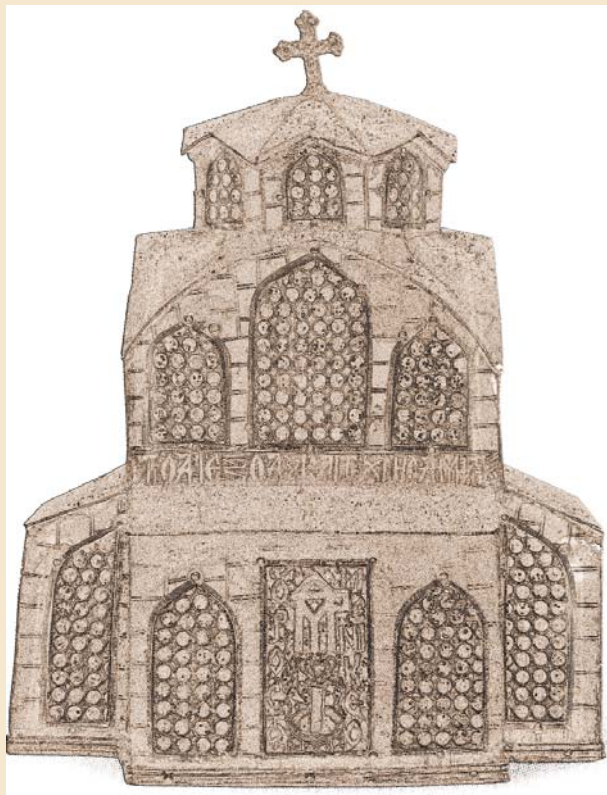
Според Светите отци, нулта фаза во внатрешните промени на структурата на една душа е покајанието: 'јас сум виновен за сè', 'Господи прости ми мене грешниот...', а понатаму трите степени на Духовно издигнување: нашето срце и ум се во 'Епископска состојба' - кој после сака надворешна манифестација на Епископ..., освен ако Црквата кадровски има потреба од тоа !?

Промените во надворешната структура од своја страна вклучуваат промени (еволутивни) кај паствата: промени во знаењата, ставовите, однесувањето и „промена во перформансите“ на Една

Цела Црква.

Односно, премин од една традиција на еден народ за одење во Црква кон аскетско-исихастичка „култура“.

¹¹⁾ под поимот 'промена' се подразбира менување на некоја состојба, процес, содржина, структура, начин на работа, однесување, процедури итн.

Премин, јули 2004

Развојот на нешто ново вклучува стратегии за интервенирање во социјалните процеси (народот). За да се отпочнат промените треба да се има очистено поле (најпрво во субјективна форма, а потоа и во конфигуративна), за потоа според Божја милост - да се создаде поле на водство. Условите за промени започнаа да се создаваат во средината на четириесеттите, а водство или лидерство македонскиот народ доби - извор на обновување - во средината на деведесеттите.

'Промени во однесувањето' е промена аналогна на претходните две или доаѓа по автоматизам, односно 'промена' на: знаења, ставови, процедури, содржина на структурата, целосна инверзија на вредностите од светот. Промените во однесувањето се промени во пошироки димензии, актуелизирање на еден редослед на мноштво промени (субјективни, објективни...) во локалната и пошироката Заедница. Или, како што анализирав во целиот овој текст, потребно е да се има јасност на Една Заедничка Визија, односно поместување на границите на постоечкото, создавање 'клима', ентузијазам кон Визијата.

Auditur
 да се чуе
 et
 и
 altera
 другата страна
 pars

Премин, јули 2004

Да резимираме. Значи, сето ова е добро и контролибилно, сè додека не се обидеме овие три нивоа на промени да ги „протнеме“ на другата страна - во некоја друга Помесна Православна Црква или незнам каде - да ги „замолиме“ за канонско и Литургиско единство. Тоа, како што реков, е макотрпна работа и треба да се:

- ✚ воочи јазот меѓу визијата и стварноста (тековната реалност);
- ✚ да не се подлегне под налетите на искушенијата;
- ✚ да се одржува и засилува способноста за креативна тензија - подготвување на народот Божји за повисоки ‘достигнувања’.

Доколку не постои: прво, јасност кон заедничката визија и ентузијазам кон неа; второ, ќе се воочи јаз кај народот, ќе се појави обесхрабреност и немање способност да се одржи креативна тензија. Ова второто се стреми да се одвои и да стане перпетуален круг на агресија. *Post festum* - како поука за нашите браќа од СПЦ, *ex cathedra коџа, ѿак, Боџ им даде еднаков дар, како и нам, кои ѿверувавме во Госѿода Исуса Христѿа, ѿоџаи кој сум јас да му се сѿро-ѿишвѿавувам на Боџа* (Дела 11; 17).

Audiat et altera pars (нека се слушне на „другата“ страна) кога влеговме во процесот на транзиција-возобнување - некој ја искористи ирационалната имагинација - претставувајќи ја фикцијата како реалност, лагата како вистина. Тоа е почетокот на еден системски дефект создаден од еден човек на кого му избледе стравот Божји. Особен облик на субјективен идеализам, кој единствено верува во своето ‘јас’, а сето друго, надвор од ‘јас’, го смета за претстава. Него не му е сеедно дали ќе служи Литургија во пештера со своите, или во Москва, Цариград, Атина... Него му избледе стравот од Путирот и не се радува да се Причести, Причестувајќи и неколкумина од своите во „мала“ Црква или пештера, ...но тоа не е чувство (само пред своите), чувството е пред десет илјади, дваесет илјади, видео бим, платно *colegium publicum*.

Само да не би да го замениме авторитетот Божји. Како што вели Св. Исаак Сириј „подобро е да се достигне чистотата на срцето отколку да се преобратат цели народи од пагански и други заблуди“.

Да го завршам овој аналитички силогизам со желба, молитва за враќање, покајание, познание на злото, животот ни е даден за да се „вратиме“, се надевам не се достигна точката каде што нема покајание - точка контролирана - но не од Бога ...

Митрополит
Струмички
Наум

„заради единството

коешто ние го смис-

ливме...”

Огледало или 'Нормативна реедукација'

Вистински пастир е оној што може со својата добрина, со сопственото однесување и со молитвата, да ги бара и да ги најде оние што се изгубиле.

Оваа душевна сила му доаѓа само од Бога и преку сопствените подвизи. Единствено со неа може да се спаси коработ, не само од бурата туку да се извлече дури и од пропаста.

Вистинскиот пастир Го запознава Бога преку внатрешната просветленост, која ги прави бесполезни сите книги. Не им прилега на учителите да даваат поука врз основа на туѓи списи, односно од сознанија што ги добиваат однадвор. Тие сопствената душа му ја нудат на своето стадо.

Оваа мудрост, што Бог ја дава, пастирот ќе ја распознае дури тогаш кога ќе успее да ги поведе кон совршенството не оние што се вредни, туку оние што се неграмотни и непромислени.

Пастирот нема да престане да свири на кавалот на умот, дури и кога овците му пасат; та дури ни кога се на пладнина. Ништо толку не го плаши волкот колку звукот на пастирскиот кавал.

Свети Јован Лествичник

Премин, јули 2004

Три случувања во денешно време меѓу нас се такви што да се чуди не само секој православен христијанин туку и секој добронамерен човек: Прво, постојаното тврдење дека се гонети и тоа тврдење оди просто како реклама покрај нивниот линк на официјалниот сајт на Српската Православна Црква. ...Но, освен онаа интервенција на полицијата уште на почетокот од нивното појавување (иако полицијата и тогаш дејствуваше според Законот за Верските заедници и религиозни групи што важи во Република Македонија и според другите позитивни акти), денеска веќе никој не ги спречува во нивните собирања по неколкуте приватни станови и вили. Секако, полицијата според важечкиот Закон должна е да интервенира, но таа тоа не го прави. Ниту пак Црквата го бара тоа од полицијата, зашто, ако го побараше, полицијата ќе мораше да интервенира, инаку ќе беше обвинета дека не постапува според Законот. Ниту пак некој друг државен орган од извршната и судската власт го бара тоа од полицијата. Значи, и покрај јасните прописи, постои една свесна толеранција од страна на државните органи на Република Македонија и од страна на Црквата во однос на нивните нелегални (од аспект на важечкиот Закон) собранија, а заради смирување на состојбите. Тие и самите тоа го чувствуваат и го знаат и затоа слободно се собираат, па слушаме дека дури и на нивниот web site може да се види презентацијата од тие нивни собранија. Значи, доколку би сакала полицијата да ги гони, надлежните служби би можеле и отпосле да ги користат информациите и сликите од самиот web site, но тоа не се случува. Се надеваме набрзо и судскиот процес кој против нив се води под обвинение за предизвикување расна, верска и национална нетрпеливост

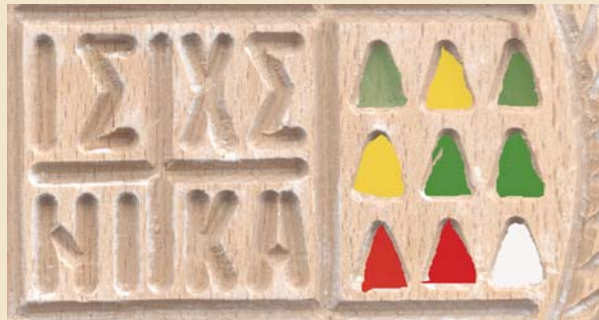
Премин, јули 2004

и омраза да биде запрен. Тоа е што се однесува до легалните структури на власта.

Се случи, за голема жал, и еден насилнички акт од непознати сторители во вилата во Нижеполе, за што Господ да им прости и не дај Боже некој некогаш повторно такво нешто да направи. Она што е сосема сигурно е фактот дека никој и никогаш ниту добил ниту ќе добие благослов од свештено лице на нашата Црква за такво нешто. И не само тоа, сите нека знаат дека тие се под заштита на Црквата од секаков вид на физичко насилство.

Затоа, за да не се чудиме и понатаму што се случува, нека престанат да тврдат дека се прогонети од страна на Црквата и Државата. А ако сакаат да знаат што е гонење од страна на црковна ерархија и државни органи, нека ја прелистаат македонската историја од 1919 до 1941 година, во делот што се однесува на, од нивните идеолошки водачи наречената и окупирана територија, Вардарска Бановина и тогаш ќе видат што е вистински прогон.

Секако, тоа што врз еден од Митрополитите на Македонската Православна Црква се пукаше и што беше нападат со нож и што со години живее под постојани закани, тоа што манастирите под негово духовно раководство неколку пати беа физички нападнати, а монаси и монахињи беа малтретирани и насилно грабнати од манастир (и тоа во присуство на полиција), тоа

што Митрополитот и манастирите се со години наназад под еден вид перманентен притисок и

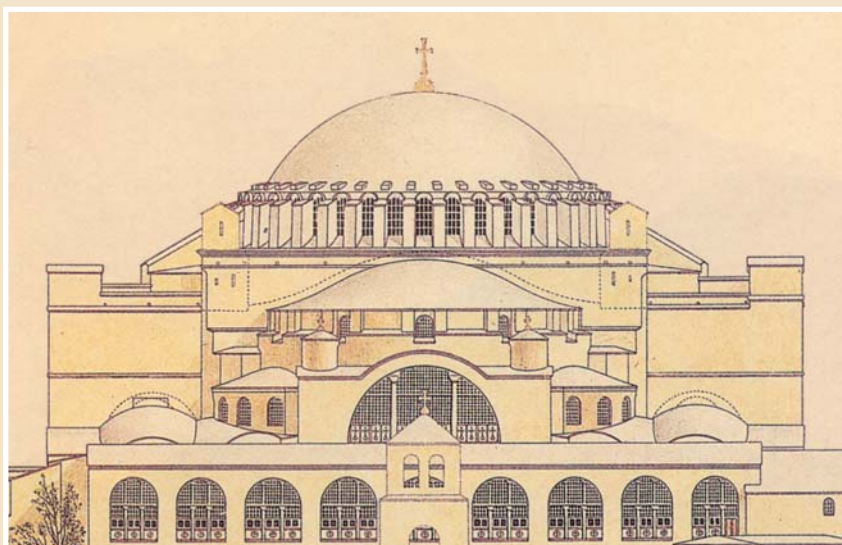
Премин, јули 2004

прогон од страна на поединци или групи вработени во извршната и во судската власт (на пример: прислушкување на телефоните и поставување на уреди за прислушкување дури и внатре во манастирите) и од некои дипломати, како и од некои медиуми и новинари - тоа не е ништо? И секако дека не е ништо. Ако некој и е прогонет заради Христос, но според Божји суд а не според наш човечки, ништо чудно не се случува; Христос одамна рекол: *ако Мене Ме ѓонеа и вас ќе ве ѓонаѝ* (Јован 15, 20). Но, ние не треба да мислиме дека земаме учество во страданијата Христови, а особено не треба од тоа да правиме реклама. Само Божјиот суд може да ги види нашите страданија како учество во кеносисот (истоштението) на Единородниот Свој Син, нашиот пат е да се смируваме (Старец Софрониј).

Второ, постојаното тврдење дека народот е со нив, но дека заради прогонот од државните органи не може масовно да им пристапи. ... Ова е барем проблем што можеше многу лесно да се реши: ако македонскиот православен народ е со нив, тогаш нека одат во македонската дијаспора низ светот, каде што не постојат македонските државни органи, и слободно нека си го соберат народот околу себе. Арно ама, јасно им е дека таму не можат ни да се појават со такви идеи, а камоли макар еден човек да придобијат. Затоа, за да не се чудиме многу и на ова нивно тврдење, нека престанат да разгласуваат дека народот е со нив, зашто ако беше така, тоа ќе беше и во дијаспората и во татковината и ќе беше многу лесно забележливо, а познато е дека народниот собир е факт којшто многу лесно може да се

Премин, јули 2004

искористи во своја полза. Нека соберат, на пример, само неколку стотици луѓе пред собрание, и ќе си ги остварат сите свои желби за легализирање и непречен просперитет. Но македонскиот народ не е со нив. Народот чувствува дека проблемот не е црковен и мисли дека „измамените расколници“ се влезени во поднебесниот лавиринт на великосрпските национални и политички шеми. Исто така, нека не очекуваат, сè доде-

ка вака постапуваат, македонскиот народ да ги сака и почитува и нека не очекуваат сè да биде идеално и без проблеми во однос на нив, затоа што истиот тој народ живее и работи како во приватниот така и во јавниот сектор на Државата, а тие се судираат со него. Поточно речено, тие го промашаја овој народ непочитувајќи го неговиот личен и национален идентитет, навредувајќи го и потценувајќи го. За оној што сака да биде пастир ова претставува промашување на првото и најосновно ниво на комуникација и воспоставување на заедница. Ако некој комуникација не може да воспостави, тогаш кој да му довери духовно раковоство? Пастирот не го интересира од каде произлегува чувството

на личен и национален идентитет кај еден човек или кај еден народ, и така во *Хрисѿос нема Јудејци, ни Елини* (Гал. 3, 28), односно Македонци и Срби, туку Пастирот, едноставно, чувството на личен и национален идентитет го почитува. Светиот Апостол Павле не рече: *на сѿиѿе им кажав кој е шѿиѿо* (кој како национално да се чувствува), туку: *на сѿиѿе им сѿианав сѿе* (на Македонецот - Македонец, на Србинот - Србин), *ѿиа ѿо каков и да било начин да сѿиасам некоѿо. А ова ѿо ѿравам заради Еванѿелиѿѿо, за да бидам учесник во неѿо* (1 Кор. 9, 19 - 23). Тоа е пастирскиот идеал.

И уште нешто: вистинска среќа во несреќа е што сите помесни национални Православни Цркви во светот имаат своја дијаспора, зашто таа ја покажува главната болест на Православието, етнофилетизмот. Што друго е постоењето на повеќе православни Епископи во еден ист град, за секоја етничка православна заедница посебно, ако не етнофилетизам? Тоа е очебијна еклисијална ерес на етнофилетизмот - во пракса. Но, и како учење, затоа што помесните (националните) Православни Цркви прашањето на дијаспората, вака погрешно, и правно (канонски) го имаат регулирано и во своите уставни и со меѓусебни договори со странската држава во која живее нивната етничка заедница. А штом нешто може да се прочита, тоа веќе егзистира како учење. Православната Црква со ваков отворен проблем, како што е дијаспората, не може да му суди на никого за етнофилетизам. Само духовно слепи ова не го гледаат. Етнофилетизмот е и причина зошто не сакаме само со нашите еклисијални имиња да комуницираме меѓусебно како Цркви: Пеќска Патријаршија, Московска Патријаршија, Трновска Патријаршија, Киевска Патријаршија, Охридска Архиепископија, Атинска Архиепископија итн., а сегашните официјални имиња,

од пастирски причини, да ги користиме само за внатрешна употреба. Прифаќањето на ваквото решение би ги решило сите сегашни административни, управни проблеми во Православната Црква. Болниот што знае дека е болен полесно ќе се исцели.

Трето, постојаното превидување на пастирската реалност како причина за чудење. ...Како што не е возможно да постои противречност и разидување помеѓу православна Вера, Евхаристија и Црква така не би требало и не е можно да постои противречност и разидување помеѓу догмите, каноните и пастирското дело. Со формулирањето на догмите од страна на Вселенските Собори се обезбедува непроменливоста на суштината на верата. Со Светите канони формулирани на Вселенските или на Помесните Собори или од некој Епископ, а прифатени од Црквата, се обезбедуваат духовните, етичките, пастирските и организационите рамки во кои вистината на верата му се принесува на секој човек што сака да се причести со неа.

Пастирското дело (пристап) е вистинскиот начин со кој се обезбедува непречено функционирање на сето ова: суштината на верата во рамките на Светите канони на вистинско место и во вистинско време, односно на вистински начин, да му стане достапна на секој човек. Нема Црква и Евхаристија ако нема вистинска Вера. Нема православна Вера и Црква без Евхаристија. И нема Евхаристија и православна Вера без Црква. Исто така, ниеден од овие три елементи, догмите, каноните и пастирското дело, не може да се превиди, зашто инаку нема да постои ни целината - нормален црковен живот и духовно восовршување.

Премин, јули 2004

Грешката во догмите и во канонските рамки е помалку веројатна, но грешката во пастирскиот пристап е очигледна опасност којашто постојано демнее. Таа е причина и за секое зло понатаму. Зошто е тоа така? За правилен пастирски пристап потребно е расудување. А за да имаме вистинско духовно расудување (а не расудување што произлегува од животниот опит и интелигенција), потребно е 'просветлување на умот'. За просветлување на умот да имаме, пак, неопходна е умносрдечна молитва. Но ако немаме умносрдечна молитва, значи уште сме дел од светот, бидејќи срцето уште ни е заробено од страстите, а пристапот на Божествената благодат кон надвор, која после Крштението а заради наше просветлување

и обожение пребива во нашето срце, е затворен. И кој од нас денес има умносрдечна молитва? Многу малку. А и од тие што имаат ретко кој седи на епископски престол. Зборуваме, нели, за оние што исходат од монашките редови. За мирските свештеници, презвитери, што да кажеме? Исихастот е денес како осамен глас што вика во пустината. Ете, затоа, свесно или несвесно, нашата лична нетрпеливост, личните претензии за власт и суетата (заробеноста од светот и духовното слепило), а потхранети од дезинформации, или во недоволна информираност, секогаш ги преточуваме во омраза и озборување, а понекогаш, како овие денови и години, дури и во богословски спорови што можат да завршат или завршуваат со несогледливи еклисијални (црковни) последици, односно поделби. Желбата, пак,

Зошто се движиме во просторот на спекулативната теологија и интелектуалниот рационализам наместо во просторот на мистичниот реализам?

Премин, јули 2004

за сотириолошка исклученост на нашиот „непријател“ или, со други зборови, желбата нашиот „непријател“ да не се спаси, дефинитивно ги труе и затвара нашите срца. Таквата желба е и главен сведок на нашето духовно слепило (Мат. 15, 14).

Еве еден вистински предлог: зошто ние сите се промашуваме толку години лутајќи бесцелно низ лавиринтот на суетата, етнофилетизмот, политиката, поднебесјето? Зошто се движиме во просторот на спекулативната теологија и интелектуалниот рационализам наместо во просторот на мистичниот реализам? Зошто да не се пронајдеме како вистински браќа во автентичниот православен духовен простор? Зошто да не преземеме еден подвиг, движење кон заедница? Наместо да разговараме за организацијата на нашиот црковен живот, што веднаш покажува дека се работи за некој вид политика и надлажување, ние треба да разговараме за плодовите на нашиот црковен живот. Не рече Господ *ἰο ḡρανκιῆε нивни ќе ḡи ἰознаεῆε*, туку: *ἰο ἰлодовиῆε!* Тие плодови сите ние сме повикани да Му ги принесеме на Бога: плач и покајание (*μετῶνοια*), односно преумување, односно ‘совршено кружно движење на умот’ и враќање на неговата ‘енергија’ кон неговата ‘суштина’ во срцето, односно умносрдечна молитва. Умносрдечната молитва е единствен вистински плод на покајание и сведоштво за зрелоста на една Црква и за секој христијанин посебно! Или ја имаме и тука ќе се најдеме или ја немаме и пред тоа ќе се смириме и пак ќе се најдеме. И секој што сака да стане страна во преговорите нека се преиспита дали може да разговара на таа тема и, ако може, на драго срце ќе го примиме.

И уште еднаш, по кој знае кој пат да повториме: не постои богословски или еклисиолошки или канонски

спор помеѓу Македонската Православна Црква Црква и Српската Православна Црква. Не ја подигајте расправата на тоа ниво! Сите такви прашања задоволително беа решени со работниот документ во Ниш и затоа нашата Комисија го потпиша. Ние, Македонската Православна Црква - Охридска Архиепископија, ја сакаме и смирено ја бараме евхаристиската заедница со Српската Православна Црква. Српската Православна Црква не допушта да се случи таа заедница, ниту со неа (како единствен критериум на вистината, нели?) ниту со останатите помесни Православни Цркви, затоа што ни го оспорува името Македонска Православна Црква и затоа што не сака постигнатата теолошка, еклисиолошка и канонска согласност во работниот документ од Ниш да ја формулира со терминот ‘самостојност’. Што е најчудно, терминот ‘самостојност’ и името ‘Македонска Православна Црква’ ги призна и ги формулираше самата Српска Православна Црква со своја одлука во 1959 година (бр. 1744/Зап. 343 од 26 јуни 1959 год.), објаснувајќи ги со тој термин и со тоа име нашиот статус и нашиот црковен идентитет, и тоа во услови на наша поголема црковна зависност од неа. Името пак ‘Македонска Православна Црква’, согласно уставното

име на државата во чии граници Црквата странствува, и терминот ‘самостојност’, за нашата Црква моментално се основно пастирско прашање, основен предуслов за воспоставување на однос на доверба со нашата паства, и затоа Светиот Архиепископски Синод на Македонската Православна Црква не го при-

фати работниот документ од Ниш и како таков го врати на доработка - само во тој контекст. Да повториме: само во тој контекст, а не за другите теолошки прашања, кои главно успешно се решени и формулирани.

Со оглед дека деновиве прочитавме текст од еден новинар чијшто психолошко-ментален склоп, свесно или несвесно, никако не успева да се издигне над она „иќ“, и кој истовремено сака да биде актуелен, а со цел да не остане збунет ниту пак да ги збунува своите ретки читатели, исто така и за да им биде појасно на уште еден-двајца полузбунети новинари, најдовме за потребно да го додадеме и следново: не треба да се мешаат две работи, процесот на возобновување на Синодот на нашата света Црква со нови Епископи и случувањата околу Нишкиот работен документ. Особено за овие теми не треба да пишуваат луѓе што немаат суштински однос со Црквата, односно луѓе коишто не се исповедаат и не се причестуваат. Покрај тоа од она што го читаме кај нив гледаме дека не ги следат состојбите во Црквата, ни напишаното во печатот ни во електронските медиуми кажаното. Ама што зборуваме? Тие ни самите себеси не се следат што пишувале: истите тие со години го оцрнуваа процесот на возобновување на монаштвото и самите монаси, а сега се наводно загрижени за возобновување на епископскиот кадар на нашата Црква, кој впрочем произлегува од истото тоа монаштво. Можеби единствена цел им е само да ја оцрнат Македонската Православна Црква? Навистина, има толку други убави теми за кои можеби се компетентни да пишуваат, кој ѓвол ги тера да пишуваат за Црквата!? Процесот на возобновување на епископскиот состав на Синодот од монашките редови, за секоја поединечна личност (од самото влегување на човекот во манастир

како ‘никој и ништо’ па до неговото седнување на епископски престол), е долготраен и сложен процес. Тоа е процес којшто, заради неговата комплицираност до самиот крај, правилно може да го помине само оној што е кроток и смирен по срце. Само оној којшто со правилен духовен подвиг во манастирот ќе стане епископ над страстите од своето срце, ќе донесе вистински плодови и како Епископ на Црквата. Сите ние сакаме овој процес на духовно изградување на потребниот епископски кадар и кај нас што побрзо да се заокружи и работиме на тоа. Секако, постојат и вонредни состојби, како што беше повоените атеистички период или последниот обид на Српската Православна Црква за создавање на паралелна црковна ерархија кај нас, кои можат да го скратат овој процес. Но, битно, сите денеска сфаќаме дека процесот на возобновување на Епископатот на нашата Црква е најсуштински поврзан со процесот на возобновување на монаштвото во Република Македонија, како единствено ново случување. Само монах може да биде Епископ. Сите можеме да се присетиме денеска дека овој деветгодишен соборен подвиг во нашата Црква се случуваше во услови на постојано „плукање“ врз него од страна на некои медиуми и новинари, за што сме им многу благодарни. Затоа што „плуканицата“, и само таа, е водата за полевање што најмногу придонесува за правилно растење на еден монах и на еден Епископ. Во меѓувреме некои престанаа, откако како неверен Тома прво ја ставија раката во раната на нашите ребра; на некои ни тоа не им помогна баш многу, а поединци продолжија и

ПАСТИРОТ НЕМА ДА
ПРЕСТАНЕ ДА СВИРИ НА
КАВАЛОТ НА УМОТ, ДУРИ И
КОГА ОВЦИТЕ МУ ПАСАТ; ТА
ДУРИ НИ КОГА СЕ НА ПЛАД-
НИНА. НИШТО ТОЛКУ НЕ ГО
ПЛАШИ ВОЛКОТ КОЛКУ
ЗВУКОТ НА ПАСТИРСКИОТ
КАВАЛ.

денес да „плукаат“ врз тој подвиг и врз Светиот Архиепископски Синод на Македонската Православна Црква (додека не се заокружи целиот процес, нели?). Тие треба да знаат дека доколку монасите кај нас, а со тоа и идните Епископи, се развиваат во погрешна насока - без покајание, без подвиг, без желба за восовршување, без одрекување од светот - тогаш „плукањето“ им е простено. Но, доколку во овие тешки времиња на општо богоотстапништво се најдоа неколку храбри души што Му го посветија својот живот на Бога, та паѓајќи и станувајќи, трпеливо и во покајание, ја продолжуваат борбата против демонот и против неговите придружни сили секогаш молејќи се и за своите непријатели, и кон кои постојано е свртено окото на нивниот Небесен Отец, а некој и понатаму продолжува да „плука“ врз нив, тогаш таквиот нека

размисли дали не е подобро да го следи нивниот пример на покајание или и понатаму ќе влегува во голем ризик мислејќи дека „плука“ врз некои безбожници. А влогот е голем: душата. Различен е нашиот суд од Божјиот суд. Затоа подобро е да се воздржиме од осудување на Епископите на Македонската Православна Црква. Односот кон Епископот на Црквата, сакале ние или не и без оглед дали знаеме или не, секогаш му дава насока на нашиот живот. Да внимаваме насоката којашто сами ќе си ја избереме, преку односот кон Епископот

да не нè одведе во безизлез. Еве едно вистинско прашање со кое треба да се занимаваат новинарите, а за кое не треба ниту да се исповедани ниту да се причестени, а тоа е: зошто оние што се одделија од нас, ...а останатите помесни Православни Цркви на чело со Српската ги признаваат како автономна Охридска архиепископија, ...зошто тие, велама, ако имаат добра намера како што на почетокот изјавуваат, сега од внатре, како признати, не го постават прашањето за признавањето на нашето уставно име 'Македонска Православна Црква' и за признавањето на статусот 'самостојност'. Тоа е едно вистинско новинарско прашање; и така проблемот е политички, а не црковен, и полесно е за новинарите кога се занимаваат со политички прашања. По тоа и ќе го познаеме еден новинар дали сфатил што се случува, дали пишува со добра намера да се реши црковниот спор или е служител на оние интереси кои не сакаат да ја видат Православната Црква обединета ...и свесно или несвесно, прави двиг кон разединување.

И уште еднаш за Нишкиот работен документ: сите прашања од канонски, литургиски, богословски, црковен карактер беа задоволително решени со Нишкиот работен документ и затоа нашата Комисија го потпиша. Останаа спорни само две прашања за српската Комисија. Едното беше дали содржината од Нишкиот работен документ што се однесува до статусот на нашата Црква да се формулира со терминот 'самостојност' или со 'автономија'. Сите делегати во српската Комисија се сложија за терминот 'самостојност', освен еден, и гласот на тој еден победи, затоа што изгледа останатите не сакаа да се покажат како поткопувачи на српските национални интереси во очите на Соборот на

Српската Православна Црква, а со тоа да излезат и од трката за патријаршки престол. Поинаку не е објасниво како гласот на само еден член од Комисијата можеше да надвлее, со оглед дека дури не е ни претседател на Комисијата. Но, сигурни сме дека тој термин на крајот ќе биде прифатен, а дека сега српските Епископи не попуштаат и го држат како адут за пазарење. Секако, забораваат дека ние немаме со што да се пазариме. Второто спорно прашање за некои српски Епископи е името, 'Македонска Православна Црква'. Треба некој да е тотален безумник за да не му е јасно зошто е спорно ова прашање. Ние, како Комисија, уште на самиот работен состанок (а тоа стои негде во записниците, и наши и нивни) ги предупредивме дека без терминот 'самостојност' и без името 'Македонска Православна Црква' нема никаков договор со нив ниту ваков договор може да помине кај Светиот Архиерејски Синод на Македонската Православна Црква. Сигурни бевме дека и овој работен документ, како и бројните пред тоа, ќе биде вратен од Светиот Архиерејски Синод на Македонската Православна Црква на повторна доработка. Овие наши предупредувања ги потврдија и бурните реагирања на јавноста во Република Македонија и од тој момент овие две прашања, политички спорни за некои српски Епископи, станаа и актуелно пастирско прашање за Светиот Архиерејски Синод на Македонската Православна Црква. Ова реагирање на јавноста наместо да придонесе некои Епископи од Српската Православна Црква да ја разберат нашата пастирска позиција и воопшто пастирската состојба во Република Македонија, предизвика уште еден екстреман потег од нивна страна, а тоа е обидот за формирање на паралелна црковна ерархија во Република Македонија. Но, добро е, уште еднаш велам, што го потпишавме работниот документ од Ниш,

затоа што сега пред сите Православни Цркви некои српски Епископи нè обвинуваат и нашата пастирска грижа ја прикажуваат како страв од народот и дека затоа сме ги повлекле нашите потписи. И не забележуваат кутрите дека со тоа самите сведочат дека кај нас настанала нова пастирска состојба, којашто тие во својата негрижа за нашата Црква ја превиделе. А ако не потпишевме ќе не обвинуваа дека сме духовно неподготвени и теолошки неписмени да го водиме овој народ, што е многу полошо. Но, заради нашите потписи на виделина сега излегоа нивните клучни проблеми, а тоа се: проблемот за статусот на нашата Црква, којшто е помал и формален проблем, и вториот, кој е нивниот главен проблем, името 'Македонска Православна Црква'. И уште нешто, тоа што двете Комисии го потпишаа тој работен документ е уште една обврска за двете Цркви да ги продолжат разговорите таму каде што застапаа, кога за тоа ќе се создадат поволни услови. Каков проблем пак претставуваат

Свети Јован Лествичник
(со Св. Георгиј и Св. Власиј)
икона 13 век, Петроград

името и статусот на нашата Црква, како единствени отворени прашања, за некои поединци во Српската Православна Црква, Господ знае?! Ќе си згрешиме душа ако во тој правец размислуваме. Особено кога се знае дека ние не бараме томос за автокефалност од Белград туку ги регулираме меѓусебните односи!? Впрочем, нам не ни смета ничие име и ние немаме никаков проблем. Повеќе од десетмина митрополити на Грчката Православна Црква во грчкиот географски дел од Македонија ја носат титулата „македонски“ и ние не правиме проблем од тоа. На тој што му смета нашето име, а тврди дека е човек на Црквата, нека види што проблем си има. Сигурно на сите што ќе го читаат текстот сама по себе во мислата ќе им се појави дијагнозата на овој проблем.

Ваква е постојната пастирска состојба во Република Македонија и ние не правиме идол од неа. Ако нешто се смени и ние ќе ја прилагодиме нашата пастирска дејност - за да можеме да ги водиме луѓето кон она што е единствено важно, Христос. Според Светите канони, црковните граници ги следат државните, а не - свештени лица да подготвуваат терен за промена во државните граници, што е во спротивност на Евангелието. Затоа што: *Царсѝвоѝо небесно е внаѝре во вас, а не надвор!* Тоа е Царството на Божјата благодат кое го здобиваме на духовен начин, а не некое земно царство. Ако некој дошол во Црква да бара земно царство, на световен начин, тој ја згрешил адресата. Еве како гласи Канонот 38 од Петтошестиот (Трулски) Вселенски Собор во Цариград 691 година: *Го ѝ признаваме и ние ѝ правилоѝо шѝѝо го издадоа нашиѝе Оѝѝци, а коеѝѝо гласи - „ако со царска власѝ е основан нов г̀рад или ако во иднина се основа, во ѝаков случај расѝоредоѝ на црковниѝе рабоѝѝи нека го следи државниоѝ и г̀раѓанскиоѝ расѝоред“* (I Всел. 4, 6, 7;

II Всел. 3; IV Всел. 17, 28). Што тука не е јасно?

Уште еднаш да се постави прашањето: зошто некој одеднаш и еднострано го прекина неколкугодишниот процес на дијалог и договарање, и тоа пред самиот негов успешен крај? Дали некој обезбедуваше подобра позиција во некаков собор или некој негде сакаше нешто да сокрие од другите? Или обете? Или г̀аволот ни е крив, како и секогаш?

Единствено што ни е јасно е дека тука нема ни трага од љубов. Дека тука засега нема желба и пастирски пристап „сите едно да бидат, **како** Ти, Оче што Си во Мене и Јас во Тебе; и тие **во Нас** едно да бидат“ (Јован 17, 21). Многу убаво го толкува ова о. Василиј Гондикакис: „Едно е средиштето и еден е почетокот на светот, на видливиот и невидливиот. Еден е начинот на вистинското единство и постоење: начинот на живот на Светата Троица. И токму тоа го бара Господ Исус од Отецот: верните да бидат меѓусебно соединети „**како Ние**“. Да бидат соединети затоа што Ние сме соединети и затоа што не постои друг начин на автентичен живот и принесување плод.“

„Ова светотроично **како** вреди повеќе од единството. Тоа е едното што е единствено потребно. И затоа, ако вистински го сакаме единството, треба да сме подготвени и доволно силни да го жртвуваме и да го губиме заради ова **како**, коешто е единственото потребно. Само тогаш единството ќе го наоѓаме и ќе го уживаме негибнато, а Господ ќе ни го дава непрестајно. Ако сме пак напротив готови сè да жртвуваме, па и троичната еклисиолошка основа, **заради единството коешто ние го смисливме**, тогаш всушност се бориме да ја продолжиме „помраченоста“, расколите, и да го продолжиме векот на забуну и збрки. Или поточно, тогаш со своето држење сведочиме дека никогаш вистински не сме ја

спознале Црквата и нејзиното неразрушливо единство, кое се темели на Господ, секогаш евхаристиски раздробуван, а никогаш не разделен, и на Духот Свет, 'Кој неизменливо се разделува и со Кого во сета Негова полнота се причестуваме' (Свети Василиј Велики).“

„Кога ова единство би се разрушило макар и еден единствен пат, би изгледало како тоа да било отсекогаш непогодно и недостојно за човековите исчекувања и за дарот Божји. Тоа би значело дека Бог никогаш не нè направил причесници и по благодат заедничари на блажениот живот на неслиената и **неразделна Троица**.“

Својата првосвештеничка молитва Господ, на ова место од Евангелието, ја продолжува со реченицата: *Да ѝоверува свейоѝ дека Ти Си Ме ѝрайшил* (Јован 17, 21). ...А што ваквото сведоштво на единство значи за животот и за спасението на светот, нека продолжи да говори о. Василиј - и така најчесто за нас во Црквата авторитетот на човекот е правопрпорционален со неговата оддалеченост од нас - што подалеку е некој Старец од нас (на пример Света Гора или Црна Гора и Херцеговина) толку поголем авторитет има: „Кога Црквата бивствува онака како што Христос посакува, (само) тогаш таа го пружа своето сведоштво. А тоа сведоштво не е некоја проповед којашто нема врска со нејзиниот живот: тоа е

Умносрдечната молитва е критериум за вистинско мачеништво ...

Умносрдечната молитва е критериум за вистинска љубов.

севкупното устројство на нејзиното бивствување на начин поинаков, начин диктиран и осветуван од она троично **како**.“
Како што Господ Христос едноставно објаснува: *да се*

љубиѝе еден со друѝ, ѝо ѝоа ќе ве ѝознааѝ сиѝе дека сиѝе Мои ученици (Јован 13; 34 - 35). Ова *ќе ве ѝознааѝ* има онтолошко значење, значи дека благодатната љубов има сила да ги привлече и присоедини сите кон заедницата што се спасува.

Како да се надмине постојната црковна состојба? После сè треба да оставиме да помине еден период, без продлабочување на раните, со што ќе придонесеме состојбата да се смири, а ѓаволот да престане да ни се смее. Потоа, ги советуваме луѓето што се одделија од нас само нивната почетна идеја да ја потенцираат: дека тие го сфаќаат нивниот пат како единствен легитимен начин да се дојде до статус на автокефалност. Тоа е позиција што може релативно лесно да се брани. Но, имаат и една позиција што многу тешко се брани: тоа е некористењето на името Македонска Православна Црква, коешто Српската Православна Црква и со работниот документ од Ниш се обврза да го користи, како и нивното посрбување од страна на информативните страници во официјалните сајтови на српската и на грчката Црква. Сето ова фрла многу сомнеж. Но, и од оваа стапица, за сите, има излез: тие треба сега однатре, во рамките на формалната заедница со српската и со останатите помесни Цркви со коишто ја имаат, достоинствено и храбро, да го постават прашањето за признавање на самостојноста и на името на нашата Црква, Македонска Православна Црква.

Умносрдечна молитва како критериум на вистинска теологија (богословие)

...Теологија без умносрдечна молитва е повеќе техно-логија или умешност

Ова е клучен момент. Сè додека не го покренат ова прашање пред останатите Цркви, а истовремено ја негираат и омаловажуваат Црквата во која биле крстени, воспитувани и замонашени, сè дотогаш ќе сметаме дека, свесно или несвесно, се впрегнале во служба на великосрпските политички национални и црковни интереси, а дека го промашиле својот пастирски призив. Од моментот кога ќе ги исправат овие две досегашни грешки, припишани на нивната младост, темперамент и ревност, ќе почнеме и да ги почитуваме. А ако еден ден успеат, тогаш, ќе заслужат секоја чест. Но да видиме, тие се на потег...?

Во меѓувреме, ако може барем, да не се навредуваме едни со други, затоа што откако ќе го решиме спорот ќе ни остане личната нетрпеливост (појдовната точка на сè досега) и повторно ќе се најдеме во безизлез, непримајќи се еден со друг, а таквиот вулгарен начин на комуникација секогаш е и знак за отсуство на благодатта Божја и предвесник дека ништо нема да направиме, па во кој правец и да ги тераме работите. Исто, мислиме и сигурни сме, дека треба да помине и изборот за нов Патријарх во Србија, бидејќи со тоа ќе го избегнеме пројавувањето на екстремни преговарачи од српска страна, коишто меѓусебе би се докажувале кој е поголем заштитник на српските национални интереси во борбата за патријаршискиот престол, а на штета на разговорите и на црковното единство. Тоа е природно и тоа веќе го видовме. И не се лутиме на тоа, туку го разбираме. Но, така не можеме понатаму.

Во Македонската Православна Црква - Охридска Архиепископија наскоро ќе се случат нови хиротонии. Откако и ние ќе ги консолидираме нашите редови, тогаш ќе можеме да седнеме на масата за разговори, и тоа најверојатно под покровителство на Руската Православна Црква - на тема 'Умносрдечна молитва'.

Ваквиот предлог, ако го прифатиме, ќе ни пружи и време од две-три години да се подготвиме за дадената тема. Секако, не со читање книги, така никој не се подготвил, туку со постојана покајна умносрдечна молитва. *Теологија е состојба на духои, осиварена од благодатиџа Божја. Овде се наоѓа разликаџа џо меѓу џеологијаџа и филозофијаџа, џо меѓу висџинскаџа џеологија и џеологијаџа на инџелекџуалџиџе. Ако едно џаќво вдахновение го доџре вашеџо срце, џоа не ќе има веќе крај на земјава. Тоа е неисџрџно, заиџџо во неџо се наоѓа џочейџокоџ на вечниоџ живоџ. Ако дури и вашиоџ џелесен сосџав се расџадне, ова вдахновение ќе живее во вас со оџромна моќ.* (Старец Софрониј)
За да не се чини дека, не дај Боже, некој се шегува со некого или неумесно предлага содржината на идните меѓуцрковни разговори да биде на тема 'Умносрдечна молитва', во резимето што подолу следи ќе се обидеме накратко, со неколку примери, да објасниме како умносрдечната молитва е врвен критериум на севкупниот наш црковен живот и подвиг.

Умносрдечната молитва е критериум за вистинско мачеништво. ...Знаеме дека Бог не допушта искушение поголемо од нашите сили. Тоа значи дека на различните нивоа од духовниот раст нам ни се случуваат соодветни искушенија, но не заради пад (иако таа можност е секогаш многу реална) туку секогаш заради наше покајание и духовно восовршување. На првото ниво, кога нашето срце е сè уште заробено од страстите, демонот напаѓа од внатре, затоа што има слободен пристап, но само со интензитет на предизвикување помисли, чувства и желби. На ова ниво уште сме дел од светот. На второто ниво, кога нашето срце е доволно очистено од страстите, демонот не може да нападне од внатре, односно заради

чистотата на срцето таквиот вид напад не му е доволен за да предизвика пад и затоа тогаш нападот се случува преку луѓе коишто се робови на страстите, а подбукнати од него. На ова ниво, не сме повеќе дел од светот. *Да бевте од овој свет, и тогаш светот ќе го љубеше своето* (немаше да ве напаѓа); *но бидејќи не сите од светот туку Јас ве избрав од светот - затоа светот и ве мрази* (Јован 15, 19). Нападот преку луѓе е пореален и секогаш доволно силен за да го разбуди и поттикне недопреобразениот дел од страстите и да создаде услови за наш пад. Видливиот напад преку луѓе, иако на почетокот е насочен кон поттикнување на сите недопреобразени страсти во нас, на крајот, откако нема да успее, секогаш се сведува на јавно непријателство и омраза. Ова е неопходен стадиум низ кој мора да помине секој подвижник на умносрдечната молитва, којшто одговарајќи со љубов на секое непријателство се удостојува со дарот на премин од ‘просветлување’ кон ‘обожение’. Ако Бог преку Својата Промисла не ги дозираше на овој начин искушенијата, никој немаше да види ни восовршување ни спасение. Затоа, секој што доживува јавно непријателство и омраза, а нема умносрдечна молитва, поарно нека се запраша каде духовно згрешил отколку да се смета за маченик, за последната прелест да не биде поголема од првата.

Умносрдечната молитва е критериум за вистинска љубов. ...Заробеноста на срцето од страстите е секогаш пречка за вистинска љубов. Непросветлениот ум, пак, никогаш нема да нè извлече од лавиринтот на самољубието. Во ваква духовна состојба нема вистинска љубов ни кон нашите ближни, а камоли кон нашите непријатели. Да не заборавиме дека нашето духовно восовршување не е случаен процес, туку е случување коешто се одвива под непосреден надзор на Божјата

Промисла за нас. Само доволно очистеното срце од страстите и дотолку просветлениот ум од Божествената благодат, по дар Божји, соединети во умносрдечната молитва, ни го трга покривалото од умот и срцето и ни го открива просторот зад завесата. Само умносрдечната молитва ни го открива и бескрајно го зголемува внатрешниот простор на нашето срце и ни дарува содржината на животот на нашите ближни да постане содржина на животот на нашето исцелено срце. Само таа состојба на духот нè воведува во тајната на взаемното проникнување и проземање според икона и подобие на она светотроично **‘како’**: *сите едно да бидат како што Си Ти Оче во Мене и Јас во Тебе; и тие во Нас едно да бидат* (Јован 17, 21) . Само благодатната умносрдечна молитва ни овозможува однаatre да го сфатиме човекот, затоа што оној што проникнал во своето срце проникнува и во туѓото, и на тој начин нè покажува сведоци на пастирскиот идеал: на сите им станав сè, та по каков и да било начин да спасам некого. А ова го

правам заради Евангелието, за да бидам учесник во него (1 Кор. 9, 19 - 23).

Умносрдечна молитва како критериум на вистинска теологија (богословие). ...Теологија без умносрдечна молитва е повеќе техно-логија или умешност, техника

на составување на зборот отколку богословие, Божјо слово. Повеќе знаење што произлегува од начитаност и логика отколку знаење што произлегува од личносна заедница со Бога во Телото на Воплотениот Логос, Црквата. *Теолошката наука што се учи во школите и која сè е научна дисциплина досега за сè, не ни овозможува познание на Бога. Познанието на Бога извира од животој во Бога, кој се раѓа во внатрешноста на срцето* (старец Софрониј). Зошто е тоа така? Штом срцето доволно ќе се очисти од страстите, се случува она што Свети Григориј Синаитски го нарекува актуелизација на благодатта на Крштението. Односно, благодатта на Крштението што извира од доволно очистеното срце ни го открива местото на срцето, а умот неодолливо привлечен на тоа место сака да остане таму внимателно и со плач следејќи ја молитвата ‘Господи Исусе Христе помилуј ме’. Вака почнува процесот на преобразување на севкупната човекова личност, на човековиот ум, на човековото слово, на човековото тело. Дури и самото човеково присуство станува присуство во сила. Преобразеното слово станува слово во сила, слово зад кое стои тежината на личниот аскетско-исихастички подвиг и дарот на Божјата благодат. Тоа слово станува Божјо слово, богословие. Затоа таквото слово има сила да допре до длабочините на срцето на оној што го слуша, да му донесе светлина на богопознание, надеж за спасение и сила за подвиг. *И словото мое и проведија моја не се сосоеше во убедливи зборови на човечка мудрост, туку во пројава на Дух и сила* (1 Кор. 2, 4). Некои луѓе денес на своја сопствена духовна штета ја мешаат светлината на вистинската теологија што произлегува од умносрдечната молитва и од чистењето на ‘суштината на умот’ со знаењето што произлегува од т.н. ‘прво гледање на светлината’, односно од умствената молитва

и чистењето на ‘енергијата на умот’. Првото ни се дава како дар на ‘просветленост на умот’ и како светлина во која се водиме самите себеси и оние пред коишто Бог не постави да не следат, како дар на ‘теологија’ и ‘мистагогија’, а второто ни се дава како светилка во процесот на ‘очистување на срцето’, како светилка која не води по патот на вистинското послушание и согледувањето на сопствените гревови. Ако втората светлина (знаењето) ја употребиме за согледување, судење и осудување на туѓите гревови и уште одозгора ако тоа го наречеме ‘теологија’, тогаш само Господ може да не извлече од областа на поднебесјето и трагичната прелест.

Умносрдечната молитва како критериум на вистинско расудување и вистинско просветлување. ...Само умот избањат, измиен и очистен од Божествената благодат после подолг активен молитвен престој во срцето бива обдарен со квалитет на вистинско

IC XC
NI KA

Божествено просветлување и со способност за просветлено расудување. Ако сето ова се поврзе со повеќегодишниот опит и соборната одговорност на епископскиот чин, тогаш малку простор останува за делата на демонот и не може да ни се случи збунетост и побркување на толку јасни нешта, како што се на пример:

а) наместо *на сийе да им сѝанеме сѝ*, ние на сите да им кажуваме кој е што;

б) наместо *црковниѝе работѝи да ѝи следат државниѝе*, ние да подготвуваме терен за обратното;

в) наместо да се препознаваме по плодовите, ние да се делиме заради гранките, а да се гордееме со лисјата и нивната сенка. И на крајот да се чудиме зошто народот ни живее во темница и под сенка смртна (Мат. 4, 16);

г) наместо однатре да ги менуваме состојбите кон подобро, согласно нашето духовно зреење и ерархиско напредување, ние да се обидуваме однадвор, преку закана со световна сила и со лажни авторитети;

д) наместо чувството на етничка припадност да го употребуваме само како начин за пастирски приод кон луѓето, ние бескрајно да го потхрануваме на штета на единството на Црквата и да го закитуваме со есхатолошка вредност итн.

Глупости.

Секој сам нека си го избере патот. Јас како духовен отец должен сум да го покажам.

Премин, јули 2004

